

Poz. 8

ZARZĄDZENIE

MINISTRA ŚRODOWISKA ¹⁾

z dnia 14 stycznia 2016 r.

w sprawie zadań ochronnych dla Parku Narodowego Gór Stołowych

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 oraz art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 i 1936) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się zadania ochronne dla Parku Narodowego Gór Stołowych, zwanego dalej „Parkiem”, na 2016 r.

§ 2. Zadania ochronne, o których mowa w § 1, obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz wskazanie sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, stanowiące załącznik nr 1 do zarządzenia;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, stanowiący załącznik nr 2 do zarządzenia;
- 3) opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt, stanowiący załącznik nr 3 do zarządzenia;
- 4) wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową, stanowiące załącznik nr 4 do zarządzenia;
- 5) ustalenie miejsc udostępnianych w celach edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych, z podaniem maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach, stanowiące załącznik nr 5 do zarządzenia.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

¹⁾Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej – środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz.U. poz. 1904 i 2095).

MINISTER ŚRODOWISKA

Załączniki do zarządzenia
Ministra Środowiska
z dnia 14 stycznia 2016 r. (poz.8)

Załącznik nr 1

IDENTYFIKACJA I OCENA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ WSKAZANIE SPOSOBÓW ELIMINACJI LUB OGRANICZANIA TYCH ZAGROŻEŃ I ICH SKUTKÓW

I. Zagrożenia wewnętrzne istniejące¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Zamieranie sztucznych drzewostanów będących monokulturami świerka (<i>Piceaabies (L.) H.Karst</i>) niedostosowanymi do siedliska, a stanowiącymi w Parku około 83% powierzchni drzewostanów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Usuwanie drzew chorych i obumierających, jeżeli zagrażają one trwałości drzewostanów, z pozostawieniem niezbędnej liczby drzew ze względu na ochronę różnorodności biologicznej. 2. Zachowanie właściwego stanu zdrowotnego drzewostanów przez: <ol style="list-style-type: none"> 1) wyznaczanie, eliminowanie i korowanie drzew opianowanych przez grzyby, głównie z rodzaju opieńka (<i>Armillaria spp.</i>), i owady, głównie kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>), zagrażające trwałości drzewostanów, 2) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez: <ol style="list-style-type: none"> a) jesienne poszukiwania larw owadów z rodzaju zasnuja (<i>Cephalcia spp.</i>), b) wystawianie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę (<i>Lymantria monacha</i>), c) wykładanie pułapek klasycznych i feromonowych na kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>), z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk i gatunków określonych w załącznikach do dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa
2	Niszczenie ekosystemów naskalnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczanie antropopresji. 2. Udostępnianie wybranych fragmentów Parku do wspinaczki
3	Antropogeniczna erozja gleb na stokach	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczanie antropopresji. 2. Zabudowa przeciwoerozyjna istniejących szlaków
4	Niekontrolowana antropopresja piasza i przy użyciu pojazdów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ukierunkowanie ruchu turystycznego przez budowę i konserwację infrastruktury turystycznej.

	mechanicznych (motocykle, quady), powodująca niszczenie roślinności w pobliżu szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych, niszczenie runa leśnego i ekosystemów nieleśnych	<ol style="list-style-type: none"> 2. Konserwacja szlaków (według potrzeb) – wymiana słupów i drogowskazów na węzłach komunikacyjnych. 3. Konserwacja szlaków rowerowych, ścieżek dydaktycznych oraz wykonanie kolejnych ścieżek. 4. Konserwacja wyposażenia miejsc odpoczynku, a także koszenie trawy w miejscach odpoczynku. 5. Ustawianie tablic informacyjnych z regulaminem Parku i piktogramów. 6. Konserwacja oznakowania granic Parku. 7. Kanalizacja ruchu turystycznego i ograniczanie nadmiernej liczby turystów w najbardziej eksploatowanych miejscach Parku. 8. Zapobieganie antropopresji poza szlakami turystycznymi przez odsłanianie form skalnych zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie szlaków. 9. Kontrola właściwego sposobu zbioru jagód i grzybów. 10. Kontrola przestrzegania zasad korzystania z terenu Parku (Służby Parku, wolontariusze). 11. Stosowanie naturalnych przeszkód uniemożliwiających nielegalne wjazdy pojazdami mechanicznymi
5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niezgodność składu gatunkowego z siedliskiem. 2. Niewłaściwa struktura przestrzenna i wiekowa drzewostanów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Regulowanie składu gatunkowego drzewostanów z uwzględnieniem fazy rozwojowej drzewostanu, typu siedliska oraz typu zbiorowiska roślinnego i możliwych wariantów składu gatunkowego. 2. Wykonywanie działań z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk i gatunków określonych w załącznikach do dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej. 3. Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjno-hodowlanych w drzewostanach objętych programem przebudowy i renaturalizacji polegających na: <ol style="list-style-type: none"> 1) stosowaniu różnych rodzajów cięć dla potrzeb przebudowy składu gatunkowego drzewostanów, 2) odnawianiu drzewostanu pod osłoną, w lukach, na gniazdach oraz w poprawkach i uzupełnieniach, 3) ochronie odnowień przez składanie gałęzi, 4) wykaszaniu roślinności zielnej w odnowieniach, 5) pracach szkółkarskich, 6) zbiorze nasion i szyszek
6	Uszkodzanie odnowień i młodników przez zwierzynę płową	<p>Zabezpieczanie drzewostanów przed nadmiernymi uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzęta roślinożerne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) regulacja liczebności populacji zwierząt roślinożernych do poziomu odpowiadającego pojemności żywienia siedliska, 2) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew (grodzenie upraw siatką leśną, smarowanie drzew środkiem odstraszającym), 3) naprawy bieżące istniejących ogrodzeń, 4) demontaż starych ogrodzeń
7	Zarastanie ekosystemów trawiastych na skutek sukcesji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koszenie łąk i pastwisk z usuwaniem biomasy lub wypas zwierząt. 2. Usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów z ekosystemów trawiastych

8	Zanikanie starych odmian drzew owocowych oraz zamieranie populacji owadów zapylających	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wegetatywne rozmnażanie drzew i krzewów owocowych z osobników rosnących na terenie Parku. 2. Pielęgnowanie sadu kolekcyjnego i starych sadów oraz drzew przydomowych. 3. Kontynuacja działań zmierzających do odtworzenia zbliżonego do naturalnego zespołu owadów zapylających przez reaktywowanie bartnictwa
9	Wypieranie przez inwazyjne gatunki roślin gatunków rodzimych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin, w szczególności: <ol style="list-style-type: none"> 1) rdestowca ostrokończystego (<i>Reynoutria japonica</i>), 2) rdestowca sachalińskiego (<i>Reynoutria sachalinensis</i>), 3) rdestowca pośredniego (<i>Reynoutria x Bohemia</i>), 4) barszczu Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>), 5) niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>). 2. W przypadku stwierdzenia inwazyjnych gatunków roślin: <ol style="list-style-type: none"> 1) koszenie, 2) wykopywanie, 3) wywiezienie poza granice Parku, 4) zniszczenie
10	Zamieranie osobników lub kłopoty z naturalnym odbudowaniem populacji gatunków rzadkich i chronionych: <ol style="list-style-type: none"> 1) sosny drzewokosej (<i>Pinus x rhaetica</i>), 2) goryczuszki czeskiej (<i>Gentianella bohemica</i>), 3) storczyca kulistej (<i>Traunsteinera globosa</i>), 4) mieczyka dachówkowatego (<i>Gladiolus imbricatus</i>) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbiór nasion i owoców. 2. Rozmnażanie wegetatywne. 3. Hodowla sadzonek. 4. Wprowadzanie wyhodowanych sadzonek na wybrane stanowiska. 5. Monitoring
11	Zanieczyszczenie powierzchni ziemi	Zbiórka, segregacja i wywóz odpadów stałych
12	Degradacja infrastruktury drogowej przez czynniki abiotyczne i antropogeniczne, utrudniająca dojazd do powstałych zagrożeń, w szczególności pożarów, a także turystów, którzy ulegli wypadkowi	Utrzymanie przejeźdźności dróg będących w użytkowaniu wieczystym Parku przez naprawę zniszczonych odcinków
13	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiana stosunków wodnych i szaty roślinnej oraz zubożenie siedlisk wilgotnych spowodowane odwodnieniem ekosystemów starymi rowami melioracyjnymi. 2. Zarastanie wysychających mokradeł młodym pokoleniem świerka (<i>Picea abies</i> (L.) H. Karst) pochodzącym z sukcesji naturalnej. 3. Nadmierny odpływ wody 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona i odtwarzanie zagrożonych siedlisk hydrogenicznym w Parku przez ograniczenie nadmiernego odpływu wody. 2. Ograniczenie spływu po zboczach oraz usuwanie młodego pokolenia świerka (<i>Picea abies</i> (L.) H. Karst) pochodzącego z sukcesji naturalnej
14	Presja zabudowy prywatnych nieruchomości na obszarze Parku	Wykup gruntów

II. Zagrożenia wewnętrzne potencjalne¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Nadmierny ruch pojazdów na drodze do Błędných Skał, skutkujący napływem dużej liczby turystów	Ograniczanie ruchu pojazdów drogą do Błędných Skał przez zagospodarowanie edukacyjno-turystyczne obszaru Błędných Skał i Polany YMCA oraz obiektów powojaskowych w rejonie Błędných Skał
2	Koncentracja ruchu turystycznego na Szczelińcu Wielkim i Błędných Skałach	Kanalizacja ruchu turystycznego w rejonie Szczelińca Wielkiego i Błędných Skał przez budowę infrastruktury turystycznej
3	Zagrożenie życia i zdrowia turystów z powodu stojących martwych drzew i lekkomyślnego zbliżania się do urwisk i przepaści	1. Systematyczne usuwanie obumarłych drzew w pobliżu szlaków turystycznych. 2. Zabezpieczanie szlaków turystycznych i punktów widokowych znajdujących się w pobliżu urwisk i przepaści
4	Naturalne masowe ruchy skał, stanowiące zagrożenie dla ruchu turystycznego	1. Monitorowanie masowych ruchów skał – odczyty szczelinomierzy. 2. Wykonywanie działań zabezpieczających w rejonie szlaków turystycznych

III. Zagrożenia zewnętrzne istniejące¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Negatywny stosunek społeczności lokalnych wobec Parku	1. Podejmowanie działań służących ochronie przyrody w Parku i przynoszących korzyści społeczności lokalnej, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego. 2. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnych. 3. Organizacja kampanii i zajęć edukacyjnych promujących przyrodę Parku. 4. Monitorowanie postaw społeczności lokalnych w zakresie stosunku wobec Parku i zaangażowania w ochronę przyrody
2	Niezadawalający poziom świadomości ekologicznej turystów i społeczności lokalnych	1. Realizacja programów edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej. 2. Prowadzenie działalności edukacyjnej w oparciu o przestrzenny system edukacyjno-informacyjny, szczególnie dotyczącej potrzeb ochrony zasobów przyrody Parku. 3. Doskonalenie oferty edukacyjnej dla wszystkich grup odbiorców. 4. Publikacja materiałów na temat Parku, jego środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz problemów ochrony środowiska. 5. Współpraca ze społecznościami lokalnymi.
3	Przerywanie powiązania przyrodniczych obszaru Parku z otoczeniem poprzez rozwój inwestycji w otulinie Parku	1. Działanie na rzecz zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych łączących Park z innymi obszarami chronionymi przez udział w tworzeniu dokumentów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym

		okolicznych gmin. 2. Uzgadnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
4	Zanieczyszczenie powietrza, gleb, wód i hałas wzdłuż szlaków komunikacyjnych przecinających Park	1. Propagowanie rozwiązań mających na celu ograniczenie ruchu kołowego przez Park, wspieranie rozwoju transportu zbiorowego i alternatywnego w obszarze Parku (przedsięwzięcia prowadzone we współpracy z samorządami gmin, powiatu i województwa). 2. Ograniczenie ruchu samochodowego na drodze Polana YMCA – Błędne Skały przez dążenie do wprowadzenia transportu alternatywnego i zbiorowego. 3. Modernizacja odcinków dróg newralgicznych z punktu widzenia przeciwdziałania zagrożeniu pożarami na terenie Parku, oraz możliwość pomocy turystom poszkodowanym w wypadkach
5	Zanieczyszczenie powietrza, gleb, wód na skutek funkcjonowania w bezpośrednim sąsiedztwie Parku zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej oraz ośrodków wypoczynkowych	1. Propagowanie idei modernizacji i przebudowy systemów ogrzewania oraz urządzeń związanych z gospodarką wodno-ściekową. 2. Dążenie do wprowadzania odpowiednich rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzennym w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. 3. Dążenie do likwidacji nielegalnych składowisk odpadów w sąsiedztwie Parku. 4. Edukacja ekologiczna społeczności lokalnych
6	Powstawanie chaotycznego i zunifikowanego krajobrazu kulturowego, na skutek wprowadzania dysharmonijnych form architektury i agresywnych reklam (głównie w Karłowie i na przedpolu Parku)	1. Propagowanie regionalnych wzorów architektury sudeckiej. 2. Działanie na rzecz wprowadzenia w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzennym dotyczących kształtowania nowej i przekształceń dawnej architektury oraz nadzór nad wdrażaniem tych ustaleń
7	Występowanie gatunków roślin inwazyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie Parku	Współpraca z samorządami lokalnymi w celu eliminacji gatunków inwazyjnych
8	Naruszanie granic Parku	1. Regulacja stanu granic. 2. Monitoring granic Parku

IV. Zagrożenia zewnętrzne potencjalne¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Zmniejszanie wartości krajobrazu kulturowego na skutek wprowadzania zabudowy niezharmonizowanej z kulturowym i przyrodniczym otoczeniem oraz agresywnych reklam	1. Dążenie do wprowadzenia odpowiednich rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzennym otoczenia Parku dotyczących kształtowania nowej i przekształceń dawnej architektury oraz nadzór nad wdrażaniem tych ustaleń. 2. Prowadzenie działań edukacyjnych promujących

		miejscowe tradycje oraz kształtujących potrzeby estetyczne dotyczące krajobrazu
2	Zanikanie lokalnych tradycji	Prowadzenie działań edukacyjnych promujących tradycyjne budownictwo, sadownictwo, bartnictwo, pasterstwo oraz lokalne zwyczaje

¹⁾ Zagrożenia uszeregowano od najistotniejszego.

Załącznik nr 2

OPIS SPOSOBÓW OCHRONY CZYNNEJ EKOSYSTEMÓW, Z PODANIEM RODZAJU, ROZMIARU I LOKALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH ZADAŃ

I. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony ścisłej

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾	
1	1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków i urządzeń turystycznych:		Szlaki turystyczne i obiekty zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze Parku	
	1) naprawa i bieżąca konserwacja lub wymiana infrastruktury turystycznej, w szczególności oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych, tablic edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach oraz w miejscach odpoczynku, remont lub wymiana szlakowskazów,	Do 10 sztuk		
	2) konserwacje i remonty oznakowania oraz wyposażenia szlaków turystycznych,	Do 109 km		
	3) usuwanie napisów (skutki wandalizmu) z infrastruktury turystycznej i skał,	Według potrzeb		
	4) naprawa i bieżąca konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych piaskowcem,	Do 7 km		
	5) odnowienie oznakowania szlaków rowerowych,	Do 53 km		Szlaki rowerowe na obszarze Parku
	6) odnowienie oznakowania szlaków pieszych.	Do 50 km		
	2. Przygotowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych do sezonu turystycznego, przez:			Szlaki turystyczne, narciarskie i ścieżki edukacyjne zlokalizowane na obszarze Parku
	1) udrożnianie szlaków przez usuwanie drzew tarasujących szlaki i ścieżki edukacyjne,	Według potrzeb		
	2) usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach i ścieżkach edukacyjnych,	Według potrzeb		
3) oznaczenie szlaków narciarskich.	35 km			
3. Bieżące naprawy i konserwacje kładki edukacyjnej „Niknąca Łąka”.	Według potrzeb	Oddział 57b, przebieg po żółtym szlaku turystycznym		
4. Bieżące naprawy i konserwacje stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”	Łącznie 14 stanowisk	Oddziały – 15, 16, 2, przebieg po żółtym szlaku turystycznym		
2	Usuwanie odpadów z obszaru Parku	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku	

			zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze Parku
3	Oznakowanie granic obszarów objętych ochroną ścisłą	Do 10 km	Obszar Parku w miejscach występowania
4	<p>1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin, w szczególności:</p> <p>1) rdestowca ostrokończystego (<i>Reynoutria japonica</i>),</p> <p>2) rdestowca sachalińskiego (<i>Reynoutria sachalinensis</i>),</p> <p>3) rdestowca pośredniego (<i>Reynoutria x Bohemia</i>),</p> <p>4) barszczu Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>),</p> <p>5) barszczu Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>),</p> <p>6) niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>).</p> <p>2. W przypadku stwierdzenia inwazyjnych gatunków roślin:</p> <p>1) koszenie,</p> <p>2) wykopywanie,</p> <p>3) wywiezienie poza granice Parku,</p> <p>4) zniszczenie</p>	Według potrzeb	Obszar Parku w miejscach występowania

II. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony czynnej

A. W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Regulowanie składu gatunkowego drzewostanów z uwzględnieniem fazy rozwojowej drzewostanu, typu siedliska oraz typu zbiorowiska roślinnego i możliwych wariantów składu gatunkowego (czyszczenia wczesne, późne, cięcia I, II i III klasy wieku)	Do 76 ha	Oddziały – 4f, 6f, h, l, 7a, b, f, h, 20c, 48f, 31h, 48f, 49h, 51b, 59b, 62j, 67f, 71b, 108g, 118d, 120b, 122i, 128k, 139d, 145c, 146b, c
2	<p>Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjno-hodowlanych w drzewostanach objętych programem przebudowy i renaturalizacji, po uwzględnieniu odnowień naturalnych, polegających na:</p> <p>1) stosowaniu różnych rodzajów cięć dla potrzeb przebudowy składu gatunkowego drzewostanów (cięcia IV, V i starszej klasy wieku),</p> <p>2) przygotowaniu powierzchni do</p>	<p>Do 90 ha</p> <p>Do 35 ha</p>	<p>Oddziały – 4k, 4m, 6f, 9h, 52g, 60c, 61a, 66a, 66c, 67h, 71b, 80k, 84k.</p> <p>Obwody ochronne –</p>

	<p>odnawiania drzewostanu, odnawianie drzewostanu poprzez sadzenie drzew pod osłoną, w lukach, na gniazdach oraz w ramach poprawek i uzupełnień oraz poprzez siew,</p> <p>3) ochronie odnowień przez składanie gałęzi,</p> <p>4) wykaszaniu roślinności zielnej w odnowieniach,</p> <p>5) pracach szkółkarskich,</p> <p>6) zbiorze nasion buku (<i>Fagus sylvatica L.</i>), lipy drobnolistnej (<i>Tilia cordata Mill.</i>), wiązu górskiego (<i>Ulmus glabra Huds.</i>), jarzęba pospolitego (<i>Sorbus aucuparia L.</i>), klonu jaworu (<i>Acer pseudoplatanus L.</i>), szyszek jodły (<i>Abies alba Mill.</i>) oraz nasion drzew i krzewów biocenotycznych (głóg (<i>Crataegus monogyna Jacq.</i>), tarnina (<i>Prunus spinosa L.</i>), itp.)</p>	<p>Według potrzeb</p> <p>Do 40 ha</p> <p>1,28ha</p> <p>Do 1000 kg</p>	<p>Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p> <p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p> <p>Obszar Parku</p>
3	<p>Opóźnienie rozpadu monokultur świerkowych (<i>Picea abies (L.) H.Karst</i>) przez cięcia sanitarne – usuwanie powalonych, złamanych oraz zasiedlonych przez owady drzew z pozostawieniem części drzew niezagrożających zdrowotności drzewostanów</p>	<p>3000 ha, według potrzeb i stopnia zagrożenia przez owady</p>	<p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p>
4	<p>Zachowanie właściwego stanu zdrowotnego drzewostanów, przez:</p> <p>1) korowanie części drzew, pozostawionych w ekosystemach do rozpadu, a zasiedlonych przez owady w drzewostanach zagrożonych masowym występowaniem kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>) i gatunków towarzyszących (według potrzeb i stopnia rozwoju owadów),</p> <p>2) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez jesienne poszukiwania larw owadów z rodzaju zasnuja (<i>Cephalcia spp.</i>),</p> <p>3) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez wystawianie pułapek</p>	<p>3000 ha według potrzeb i stopnia rozwoju owadów</p> <p>55 prób</p> <p>Do 30 sztuk</p>	<p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p>

	<p>feromonowych na brudnicę mniszkę (<i>Lymantria monacha</i>),</p> <p>4) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez wykładanie pułapek klasycznych, feromonowych na kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>)</p>	Według potrzeb	
5	<p>Zabezpieczanie drzewostanów przed nadmiernym uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzęta roślinożerne, przez:</p> <p>1) regulację liczebności populacji zwierząt roślinożernych w celu ograniczenia szkód powstałych przez zgryzanie jodły (<i>Abies alba Mill.</i>) i buka (<i>Fagus sylvatica L.</i>) w odnowieniach sztucznych, wprowadzanych jako przebudowa drzewostanów, zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2013 r. poz. 1226)</p> <p>2) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew poprzez grodzenie upraw siatką leśną,</p> <p>3) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew – smarowanie drzew środkiem odstrasającym,</p> <p>4) naprawy bieżące istniejących ogrodzeń,</p> <p>5) demontaż starych ogrodzeń</p>	<p>Jeleń (<i>Cervus elaphus</i>) - do 50 sztuk</p> <p>Do 1400 m</p> <p>Do 100 ha</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Do 3000 m</p>	<p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p>
6	<p>1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin, w szczególności:</p> <p>1) rdestowca ostrokończystego (<i>Reynoutria japonica</i>),</p> <p>2) rdestowca sachalińskiego (<i>Reynoutria sachalinensis</i>),</p> <p>3) rdestowca pośredniego (<i>Reynoutria x Bohemia</i>),</p> <p>4) barszczu Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>),</p> <p>5) barszczu Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>),</p> <p>6) niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>).</p> <p>2. W przypadku stwierdzenia inwazyjnych gatunków roślin:</p> <p>1) koszenie,</p> <p>2) wykopywanie,</p> <p>3) wywiezienie poza granice Parku,</p>	Według potrzeb	<p>Obszar Parku w miejscach występowania</p>

	4) zniszczenie		
7	Restytucja populacji owadów zapylających	Według potrzeb	Oddziały – 18, 22, 99
8	Waloryzacja i zachowanie starych odmian drzew owocowych przez pielęgnowanie starych sadów i przydomowych drzew	Według potrzeb	Oddziały – 18, 21, 22, 24, 26, 83, 99
9	Pielęgnacja drzew owocowych wprowadzanych jako wzbogacenie bazy żerowej dla zwierząt	Według potrzeb	Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina

B. W ekosystemach wodnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Konserwacja urządzeń hydrotechnicznych i przeciwpożarowych: 1) wykaszanie roślinności na grobli na powierzchni, 2) naprawa tablic informacyjnych i urządzeń	0,024 ha Według potrzeb	Oddziały – 19l, r, 78c
2	1. Ochrona i odtwarzanie zagrożonych siedlisk hydrogenicznych w Parku. 2. Ograniczenie nadmiernego odpływu wody przez zatykanie rumoszem drzewnym starych rowów melioracyjnych, spowolnienie spływu po zboczach. 3. Usuwanie młodego pokolenia świerka (<i>Picea abies</i> (L.) H. Karst) pochodzącego z sukcesji naturalnej oceniającego mokradła. 4. Wykaszanie. 5. Naprawa tablic informacyjnych	Według potrzeb	Torfowiska i zabagnienia na terenie całego Parku
3	1. Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w siedliskach hydrogenicznych poprzez ręczne koszenie wraz z usuwaniem biomasy. 2. Usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów	Do 2 ha	Oddziały – 80j, m, n, p

C. Inne, według specyfikacji Parku

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków i urządzeń turystycznych: 1) naprawa i bieżąca konserwacja infrastruktury turystycznej, w tym oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych, 2) budowa wiat turystycznych, 3) remont lub wymiana tablic	Według potrzeb 2 sztuki Według potrzeb	Szlaki turystyczne i obiekty zlokalizowane przy szlakach turystycznych, miejscach wypoczynku i parkingach na

<p>edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach oraz miejscach odpoczynku,</p> <p>4) remont lub wymiana znaków na szlakach,</p> <p>5) konserwacje i remonty oznakowania oraz wyposażenia szlaków turystycznych,</p> <p>6) remont i wymiana ogrodzeń przy parkingach i miejscach wypoczynku,</p> <p>7) budowa kładek i pomostów na szlakach turystycznych.</p> <p>2. Usuwanie napisów (skutki wandalizmu) z infrastruktury turystycznej i skał.</p> <p>3. Naprawa i bieżąca konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych (piaskowiec radkowski).</p> <p>4. Przygotowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych do sezonu turystycznego (udroźnianie szlaków i ścieżek edukacyjnych przez usuwanie drzew tarasujących szlaki).</p> <p>5. Usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych.</p> <p>6. Remonty wyposażenia tras turystycznych na Szczelińcu Wielkim i w Błędnym Skałach:</p> <p>1) wymiana balustrad przy schodach na Szczelińcu,</p> <p>2) wymiana kładek,</p> <p>3) remont nawierzchni szlaku,</p> <p>4) remont drobnej infrastruktury turystycznej.</p> <p>7. Budowa parkingu wraz z infrastrukturą.</p> <p>8. Remont szlaku turystycznego i wyposażenie go w infrastrukturę turystyczną.</p> <p>9. Bieżące naprawy nawierzchni szlaków rowerowych na terenie Parku.</p> <p>10. Odnowienie oznakowania szlaków rowerowych.</p> <p>11. Bieżące naprawy i konserwacje ścieżki edukacyjnej „Ochrona</p>	<p>Łącznie do 54 sztuk</p> <p>Do 109 km</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Do 15 km</p>	<p>obszarze Parku</p>
	<p>Według potrzeb</p>	<p>Szlaki turystyczne, narciarskie i ścieżki edukacyjne zlokalizowane na obszarze Parku</p>
	<p>Według potrzeb</p>	<p>Oddziały – 116, 121, 41</p>
	<p>100 miejsc parkingowych</p>	<p>Polana YMCA</p>
	<p>900 m</p>	<p>Szlak zielony – Bukowina – Błędne Skały</p>
	<p>Do 5 km</p>	<p>Szlaki rowerowe na obszarze Parku</p>
	<p>Do 10 km</p>	<p>Szlaki rowerowe na obszarze Parku</p>
	<p>Łącznie 12 stanowisk</p>	<p>Oddziały – 115, 116, 117, 118, 120, 121</p>

	Ekosystemów w Parku Narodowym Gór Stołowych”.		
	12. Bieżące naprawy i konserwacja stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”.	Łącznie 14 stanowisk	Oddziały –2, 4, 19, 42, 41– przebieg po żółtym szlaku turystycznym
	13. Bieżące naprawy i konserwacje: 1) stanowiska edukacyjnego „Radkowskie Baszty” (ścieżka geologiczna), 2) stanowisk edukacyjnych „Wisząca Skala, Podmorskie Kanały, Białe Ściany” (ścieżka geologiczna), 3) kładki edukacyjnej „Niknąca Łąka”	Według potrzeb	Pododdział 29a Oddziały – 106d, 97f Oddział 57a – przebieg po żółtym szlaku turystycznym
2	Ograniczanie niekontrolowanej antropopresji: 1) przygotowanie, oznakowanie i utrzymanie zimowych szlaków narciarstwa biegowego, 2) odsłanianie form skalnych oraz punktów widokowych przez podkrzesywanie i przycinanie gałęzi drzew na „Skalnych Grzybach”, „Szczelińcu Wielkim” i „Błędnych Skałach”	Do 35 km	Zimowe szlaki narciarstwa biegowego na obszarze Parku
		Według potrzeb	Oddziały – 46, 47, 41, 116
3	Usuwanie odpadów z obszaru Parku	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze Parku
4	Oznakowanie granic Parku: 1) ustawienie tablic przy wejściach do Parku, 2) koszenie trawy przy tablicach	30 sztuk 218 m ²	Obwody ochronne – Szczeliniec, Bukowina, Czerwona Woda
5	Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym (remonty i modernizacje)	Do 50 km	Obszar Parku

III. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony krajobrazowej

A. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach trawiastych, w tym ochrona siedlisk Natura 2000 – górskich łąk Konietlicowych, górskich i niżowych muraw bliźniczkowych, ziołorośli górskich, niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych	Do 350 ha	1. Oddziały – 1a, b, 5a, b, d, f, 6j, 7x, 8b, c, d, f, g, 9a, 17c, d, i, k, m, n, o, s, y, z, bx, cx, fx, 18i, n, 19d, 20l, m, n, o, p, s, t, w, x, y, ax, bx, dx, hx, kx, lx, 21a, m, p, 26a,

	<p>ekstensywnie, przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koszenie łąk, muraw i pastwisk wraz z usuwaniem biomasy lub ekstensywny wypas zwierząt, 2) usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów 		<p>43n, w, 44b, d, g, h, i, l, o, 49d, 51g, 52i, 61g, i, k, 62m, 67j, o, 70a, 72h, i, m, 78h, i, k, l, o, 79i, 80g, 81a, 100bx, cx, 107d, i, j, m, o, r, s, 108c, i, 109f, 112l, 113f, g, p, 121p, s, t, 128w, x, y, ax, 130o, p, r, 131a, b, c, 132i, j, 137d, f, 138b, 139g, j, 141bx, cx, gx, hx, 143d, 146j, r, 151w.</p> <p>2. Działki – 110/3 i 111 gmina Lewin Kłodzki obręb Dańczów, 101 gmina Kudowa Zdrój obręb Jakubowice</p>
2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w siedliskach hydrogenicznych przez ręczne koszenie wraz z usuwaniem biomasy. 2. Usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów 	Do 1,5 ha	Oddział 5b
3	Waloryzacja i zachowanie starych odmian drzew owocowych – pielęgnowanie sadów oraz przydomowych drzew	Według potrzeb	Oddziały – 18, 19, 21, 83, 137, 152
4	Restytucja populacji owadów zapylających	Według potrzeb	Oddziały – 137, 152
5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin, w szczególności: <ol style="list-style-type: none"> 1) rdestowca ostrokończystego (<i>Reynoutria japonica</i>), 2) rdestowca sachalińskiego (<i>Reynoutria sachalinensis</i>), 3) rdestowca pośredniego (<i>Reynoutria x Bohemia</i>), 4) barszczu Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>), 5) barszczu Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>), 6) niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>). 2. W przypadku stwierdzenia inwazyjnych gatunków roślin: <ol style="list-style-type: none"> 1) koszenie, 	Według potrzeb	Obszar Parku w miejscach występowania

	2) wykopywanie, 3) wywiezienie poza granice Parku, 4) zniszczenie		
6	Pielęgnacja drzew owocowych wprowadzanych jako wzbogacenie bazy żerowej dla zwierząt	Według potrzeb	Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina

B. W ekosystemach wodnych

Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
Remont urządzeń hydrotechnicznych – zbiornik wodny przy ul. Słonecznej	Do 0,3 ha	Oddział – 151 t, y, w, z, x, ax, bx, cx

C. Inne, według specyfiki Parku

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków oraz urządzeń turystycznych: 1) naprawa i bieżąca konserwacja infrastruktury turystycznej w tym oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych, 2) wymiana tablic edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach i miejscach odpoczynku, 3) konserwacje i remonty oznakowania oraz wyposażenia szlaków turystycznych, 4) konserwacja wyposażenia miejsc odpoczynku oraz koszenie trawy w miejscach odpoczynku, 5) budowa kładek i pomostów na szlakach turystycznych, 6) usuwanie napisów (skutki wandalizmu) z obiektów infrastruktury turystycznej i skał, 7) naprawa i bieżąca konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych (piaskowiec radkowski).	Według potrzeb Łącznie do 10 sztuk Do 109 km Według potrzeb Według potrzeb Według potrzeb Do 15 km	Szlaki turystyczne i obiekty zlokalizowane przy - szlakach turystycznych, polach wypoczynkowych i parkingach, na obszarze Parku
	2. Przygotowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych do sezonu turystycznego, przez: 1) usuwanie tarasujących je drzew, 2) usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach.	Według potrzeb	
	3. Odnowienie oznakowania szlaków rowerowych.	Do 53 km,	Szlaki rowerowe na obszarze Parku

	4. Remont i zagospodarowanie parkingu YMCA.	Według potrzeb	Oddział 133g
	5. Bieżące remonty i naprawy wyposażenia i nawierzchni parkingów (Kształna Łąka, YMCA, Wodospady Pośny, Batorówek, Droga nad Urwiskiem, pod Szczelińcem).	Według potrzeb	Oddziały – 50f, 133f,g, 35f, 62, 31c, 42g
	6. Koszenie trawy na parkingach i miejscach odpoczynku (Kształna Łąka, YMCA, Wodospady Pośny, Batorówek, Droga nad Urwiskiem, pod Szczelińcem).	Około 2 ha	Oddziały – 50f, 133f,g, 35f, 62, 31c, 42g
	7. Bieżące konserwacje obiektu Ekocentrum przy Dyrekcji Parku.	1 budynek	Oddział 151 t
	8. Bieżące naprawy i konserwacje stanowiska edukacyjnego „Łąki Pasterskie” (ścieżka geologiczna).	Według potrzeb	Oddział 44 d
	9. Bieżące naprawy i konserwacje stanowiska edukacyjnego „Czerwona Skala” (ścieżka geologiczna).	Według potrzeb	Oddział 148 c
	10. Bieżące naprawy i konserwacja stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”.	Łącznie 14 stanowisk	Oddziały – 17, 17A, 20A, 157A, 41A – przebieg po żółtym szlaku turystycznym
	11. Remont wyposażenia ścieżki edukacyjnej „Płazy”.	7 stanowisk oraz ławki, mostki, wiata i ciągi piesze	Oddział 151 t, y, w, z, x, ax, bx, cx
	12. Wykaszenie roślinności na grobli	0,10 ha	
2	Ograniczanie nadmiernej antropopresji – przygotowanie, oznakowanie i utrzymanie zimowych szlaków narciarstwa biegowego	Do 35km	Zimowe szlaki narciarstwa biegowego na obszarze Parku
3	Usuwanie odpadów	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku przy szlakach
4	Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym (remonty i modernizacje)	Do 25 km	Obszar Parku
5	Budowa obiektu magazynowego przy Dyrekcji Parku wraz z wykonaniem remontu nawierzchni	1 budynek	Oddział 151 t

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000 według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych w miejscowości Kudowa-Zdrój.

Załącznik nr 3

OPIS SPOSOBÓW CZYNNEJ OCHRONY GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT

I. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony ścisłej

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Skalnica zwodnicza (<i>Saxifraga sponhemica</i>)	Ocena stanu populacji w rejonie Rogowej Kopy, na powierzchni 0,5 ha (jedyne stanowisko w kraju)	Coroczny monitoring liczebności i struktury populacji
2	Sosna drzewokosa (<i>Pinus x rhaetica</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Działania zmierzające do zachowania zasobów genowych populacji z Gór Stołowych	1. Monitoring. 2. Zbiór zrazów do szczepień z około 20 osobników. 3. Zbiór igieł do badań genetycznych (po 4 sztuki z osobnika)
3	Bagno zwyczajne (<i>Ledum palustre</i>)	Ocena stanu populacji	Monitoring miejsc występowania i liczebności populacji
4	Turzyca skąpokwiatowa (<i>Carex pauciflora</i>)	Ocena stanu populacji	Monitoring miejsc występowania i liczebności populacji

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	1. Sokół wędrowny (<i>Falco peregrinus</i>). 2. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 3. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 4. Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>). 5. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 6. Żuraw (<i>Grus grus</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania, liczebności i parametrów rozrodczych poszczególnych gatunków - stałe obserwacje i zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa. 3. Wzmocniony dozór terenu w celu ograniczenia płoszenia zwierząt. 4. Obrączkowanie
2	Gatunki owadożernych ssaków i gryzoni	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania drobnych ssaków owadożernych i gryzoni w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w Parku	1. Inwentaryzacja składu gatunkowego – prowadzenie odłowów w stożki i pułapki żywołowne. 2. Dokumentacja fotograficzna. 3. W przypadku karczowników – przeprowadzenie badań

			radiotelemetrycznych
3	Popielicowate (<i>Gliridae</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania. 2. Inwentaryzacja przez prowadzenie odłowów. 3. W przypadku popielic – przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych
4	Nietoperze (<i>Chiroptera</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania – zarówno schronień zimowych, jak i letnich (w tym miejsc rozrodu)	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa

II. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony czynnej

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Rojownik pospolity (<i>Jovibarba sobolifera</i>)	Ocena stanu populacji	Coroczny monitoring miejsc występowania i liczebności stanowisk
2	Bagno zwyczajne (<i>Ledum palustre</i>)	Ocena stanu populacji	Coroczny monitoring miejsc występowania i liczebności stanowisk
3	Sosna drzewokosa (<i>Pinus x rhaetica</i>)	1. Zachowanie zasobów genowych populacji z Gór Stołowych. 2. Inwentaryzacja sosny drzewokosej (<i>Pinus x rhaetica</i>) w Obwodzie Ochronnym Bukowina	1. Hodowla sadzonek. 2. Zbiór igieł do badań genetycznych (po 4 sztuki z osobnika). 3. Bieżące utrzymanie plantacji drzew zachowawczych sosny drzewokosej (<i>Pinus x rhaetica</i>) przez: 1) pielęgnację powierzchni plantacji, 2) bieżące naprawy ogrodzenia plantacji
4	1. Zanakcica północna (<i>Asplenium septentrionalne</i>). 2. Paprotnik kolczysty (<i>Polystichum aculeatum</i>). 3. Dzwonek szerokolistny (<i>Campanula latifolia</i>). 4. Gnieźnik leśny (<i>Neotia nidus-avis</i>). 5. Bażyna czarna (<i>Empetrum nigrum</i>)	1. Uaktualnienie miejsc występowania, w celu objęcia stanowisk szczególną ochroną. 2. Ocena stanu populacji	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności stanowisk. 2. Wzmóżony dozór terenu w celu zabezpieczenia istniejących populacji

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	1. Puchacz (<i>Bubo Bubo</i>). 2. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 3. Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>). 4. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 5. Sokół wędrowny (<i>Falco peregrinus</i>). 6. Żuraw (<i>Grus grus</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania, liczebności i parametrów rozrodczych poszczególnych gatunków - stałe obserwacje i zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego. 2. Wyznaczanie stref ochronnych wokół stanowisk gatunków lęgowych, ich okresowa kontrola. 3. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa. 4. Wzmoczony dozór terenu w celu ograniczenia płoszenia zwierząt. 5. Obrączkowanie. 6. Czyszczenie budek lęgowych i demontaż starych. 7. Czyszczenie gniazd bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) i rozwieszanie platform na nowe gniazda
2	Gatunki owadożernych ssaków i gryzoni	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania drobnych ssaków owadożernych i gryzoni w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w Parku	1. Inwentaryzacja składu gatunkowego przez prowadzenie odłowów w stożki i pułapki żywołowne. 2. Dokumentacja fotograficzna. 3. W przypadku karczowników – przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych
3	Popielicowate (<i>Gliridae</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania, kontrole i czyszczenie budek, demontaż starych budek. 2. Inwentaryzacja przez prowadzenie odłowów. 3. W przypadku popielic – przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych
4	Nietoperze (<i>Chiroptera</i>)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania, zarówno schronień zimowych jak i letnich (w tym miejsc rozrodu)	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich

			bezpośredniego sąsiedztwa. 3. Wieszanie sztucznych schronień, ich kontrole i czyszczenie, demontaż starych
5	1. Sowy (<i>Strigiformes</i>). 2. Popielicowate (<i>Gliridae</i>). 3. Dzięcioły (<i>Picinae</i>). 4. Nietoperze (<i>Chiroptera</i>)	Ochrona biotopów oraz miejsc stałego występowania i rozrodu zwierząt wykorzystujących dziuple	Pozostawianie w drzewostanach i zadrzewieniach drzew z dziuplami oraz drzew obumierających i martwych

III. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony krajobrazowej

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Goryczuszka czeska (<i>Gentianella bohemica</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Wzmacnianie trwałości populacji naturalnych oraz ochrona <i>ex situ</i> . 3. Działania zmierzające do powiększenia liczebności	1. Monitoring liczebności i struktury populacji. 2. W okresie dojrzewania nasion ręczne wrzucanie niewielkich fragmentów gleby w pobliżu osobników gatunku, w celu zwiększenia możliwości rozprzestrzeniania. 3. Zbiór nasion do zasilenia populacji macierzystej
2	Mieczyk dachówkowy (<i>Gladiolus imbricatus</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Wzmacnianie trwałości populacji naturalnych oraz ochrona <i>ex situ</i>	1. Zbiór nasion. 2. Hodowla sadzonek do zasilenia populacji macierzystych. 3. Monitoring liczebności i struktury populacji
3	Storzycza kulista (<i>Traunsteinera globosa</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Wzmacnianie trwałości populacji naturalnych oraz ochrona <i>ex situ</i>	1. Zbiór nasion. 2. Hodowla sadzonek do zasilenia populacji macierzystych. 3. Monitoring liczebności i struktury populacji
4	1. Lilia bulwkowata (<i>Lilium bulbiferum</i>). 2. Kukułka bzowa (<i>Dactylorhiza sambucina</i>). 3. Storczyk męski (<i>Orchis mascula</i>). 4. Nasiężrzał pospolity (<i>Ophioglossum vulgatum</i>). 5. Turzycza Davalla (<i>Carex davalliana</i>). 6. Gnidosz rozesłany (<i>Pedicularis sylvatica</i>)	1. Uaktualnienie miejsc występowania, w celu objęcia stanowisk szczególną ochroną 2. Ocena stanu populacji	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności stanowisk. 2. Wzmocniony dozór terenu w celu zabezpieczenia istniejących populacji

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	Zwierzęta owadożerne i gryzoni	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania drobnych ssaków owadożernych i gryzoni w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w Parku	1. Inwentaryzacja składu gatunkowego przez prowadzenie odłowów w stożki i pułapki żywołowne. 2. Dokumentacja fotograficzna. 3. W przypadku karczowników – przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych
2	Derkacz (<i>Crex crex</i>)	1. Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu. 2. Utrzymanie terenów otwartych	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności gatunku. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa. 3. Wykaszanie trawiastych terenów nieleśnych, usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej
3	1. Myszolów (<i>Buteo buteo</i>). 2. Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>). 3. Jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>). 4. Pustułka (<i>Falco tinnunculus</i>)	Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach trawiastych stanowiących rzeczywiste lub potencjalne areale łowieckie ptaków szponiastych	Koszenie łąk, muraw i pastwisk z usuwaniem biomasy lub ekstensywny wypas zwierząt, usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów
4	Gatunki bezkręgowców chronionych (<i>Lepidoptera</i>)	Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach trawiastych stanowiących rzeczywiste lub potencjalne siedliska rzadkich gatunków zwierząt	Koszenia zapobiegające zarastaniu stanowisk bytowania motyli, w szczególności modraszka telejus (<i>Phengaris teleius</i>) i modraszka nausitous (<i>Phengaris nausithous</i>)

WSKAZANIE OBSZARÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ, CZYNNĄ I KRAJOBRAZOWĄ

Lp.	Rodzaj ochrony	Lokalizacja ¹⁾	Powierzchnia ogółem w ha
1	Ochrona ścisła	Oddziały - 1i, j, m, 2a-h, j, l, m, 7l-o, r, 15a, d, f, 16a-c, f-i, k, l, 17a, b, j, l, p, t, 18g, 19b, 20fx, gx, ix, 23a-c, m-o, z, ax, cx, 25f-j, 26g-i, 27a-d, 28d, 33b-f, h, 34a-h, j, 35a-d, g-w, 37a-k, 38d, f, 42h, 44n, p, r-t, 45d, 46c, 47d, f, 57b, c, 76a-n, 83a-d, g, bx, 88c, g-k, m-o, 103a-c, g, h, 111a, b, 112a, 132d-h, k, m, n, 133j, 134d, g, i-n, 135a-l, 136b, 137a-c, g, 138d, g, 139a, b, f, k, l, 140a-c	771,00
2	Ochrona czynna	Oddziały - 1c-h,k,l, 2i,k, 3a-h, 4a-p, 5c, 6a-i,k,l 7a-k,p,s-w,y 8a,h-l,n, 9b-i, 10a-i, 11a-j, 12a-o, 13a-p, 14b-h, 15b,c, 16j,m, 17f,g,h,r,w,x,ax,dx,gx, hx 18a-f,h,j,k,m, 19a,c,f-r, 20a-c,f,j,k,r,cx,jx 21b-l,n,o, 22a-g,i-k, 23d-i,l,p-t,x,y 24a-c, 25b-d,k,l, 26b-f, 28a-c,f, 29a-j, 30a-f,h,i-m,o 31a,b,d-h, 32a-f,h-l, 34i, 36a-f, 37l-n, 38a-c,g, 39a-i, 40a-d,g-i, 41a-l,n-w, 42a,c,f,g,j,k, 43a-m,o-t,y,z 44a,c,f,k,m 45a-c,f,g, 46a,b, d-h, 47a-c,g-m, 48a-h, 49a-c,f-h, 50a,b,d,g-j, 51b-f,h, 52b-h, 53a-h, 54a-g, 55a-f, 56a-f, 57a,d-g, 58a-f, 59a-f, 60a-g, 61a-f, 62a-k, 63a-m, 64a-g, 65a-l, 66a-n, 67a-i,k-n,p, 68a-g, 69a-j, 70c-k, 71a-c, 72a-g,j-l,n-x, 73a-g, 74a-j, 75a-l, 77a-j, 78a,c-h,p-fx, 79a-h, 80a,c,d,h, i,k,m-s, 81b-k,m,n,p, 82a-h, 83h,j,l-o,r-w,x,y,ax,cx,fx,gx, 84a,b,d-k, 85a-l, 86a,c-j, 87a-p,s,w-bx, 88a,b,d,l, 89a-r, 90a-h, 91a-k, 92a-h, 93a-f, 94a-c, 95a-n, 96a-o, 97a-p, 98a-d, 99a-n, 100a-ax, 101a-d, 102a-g, 103d,f, 104a-f, 105a-l, 106a-k, 107a-c,f-h,k,l,n, 108a,b,d-h, 109a-d,g, 110a-h,j-t, 111c-h, 112b-k, 113a-d,i-o,r-t, 114a-d, 115a-d, 116a,c-i,k-o, 117a,c,d,g-dx,gx-ix, 118a-r, 119a-t, 120a-h, 121a-d,g-o, 122a-p, 123a-d, 124a-k, 125a-i, 126a-n, 127a-l, 128a-t, 129a-j, 130a-n,s, 132a,c,l, 133a-f,h,i, 134a,c,f, 136a,c, 137h-j, 138a,c,f, 139c,d,h,i,m, 140d-p, 141ab-ax,dx, 142a-d, 143a,b,c,f,g, 144a-g, 145a-r, 146a-i,k-p,s-z, 147a-g, 148a,b,d-j, 149a-n, 150a-h, 151a-l, 152a-l,n-p, 153a-j	4944,77
3	Ochrona krajobrazowa	1. Oddziały - 1a,b,n, 5a,b,d,f, 5Aa-c, 6j, 7x,z, 8b-g,m, 8Aa,b, 9a, 9Aa,b, 14a, 15g, 16d, 17c,d,i,k,m-o,s,y,z,bx,cx,fx, 17Aa-g, 18i,n, 19d, 20d,l,m-p,s-bx,dx,hx,kx,lx, 20Aa-zx,ay-zy, 20Ba-zx,ay-ky, 20Ca-px, 20Da-h, 21a,m,p, 21Aa-c, 22h, 22Aa-r, 23j,k,w,bx,dx, 23Aa-m, 23Ba-s, 25a, 26a, 30g,n, 31c, 32g, 33a,g, 34k,l, 35f, 40f, 41m,x-z, 41Aa, 42b,d, 43n,w,x,ax, 43Aa, 44b,d,g-i,l,o, 44Aa-h, 49d, 50c,f, 51a,g,i, 52a,i, 61g-k, 62l,m, 67j,o, 68h, 70a,b, 72h,i,m, 78b,h-o, 78Aa, 79i,j, 80b,f,g,j,l, 81a,l,o,r, 83f,i,k,p,z,dx,hx, 83Aa-g, 84c, 85l,m, 86b, 87r, 88f, 89Aa, 99o, 100bx,cx, 103i, 106l, 107d,i,j,m,o-s, 108c,i, 109f, 110i, 112l, 112Aa,b, 113f-h,p, 113Aa-hx, 116b,j, 117b,f,fx, 121f,p-w,x, 128w-z,ax, 130o-r, 131a-c, 131Aa-m, 132b,i,j, 133g, 134b,h, 135Aa-n, 136d, 137d,f,k, 138b,h, 139g,j, 139Aa, 141bx-hx,	631,94

	143d, 146j,r, 148c, 151m-dx, 152m, 154Aa-d, 155Aa, 156Aa, 157Aa-d, 158Aa, 159Aa-g, 160Aa,b, 161Aa-c, 162Aa,b, 2. Działki o numerach - 110/3 i 111 gmina Lewin Kłodzki, obręb Dańczów, 100 i 101 gmina Kudowa Zdrój, obręb Jakubowice.	
Razem		6347,71

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15.000, według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15.000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych w miejscowości Kudowa-Zdrój.

Załącznik nr 5

**USTALENIE MIEJSC UDOSTĘPNIANYCH W CELACH EDUKACYJNYCH,
TURYSTYCZNYCH I REKREACYJNYCH ORAZ MAKSYMALNEJ LICZBY OSÓB
MOGĄCYCH JEDNOCZEŚNIE PRZEBYWAĆ W TYCH MIEJSCACH**

I. Miejsca udostępniane w celach edukacyjnych

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Ośrodek edukacyjny w siedzibie dyrekcji Parku, oddział 151t	40 osób
2	Ekocentrum, oddział 151t	50 osób
3	Motylarnia, 151 t	8 osób
4	Stanowiska edukacyjne „Geoatrakcje Gór Stołowych”, oddziały – 29a, 106d, 97f, 44 d, 148 c	20 osób/stanowisko
5	Stanowiska edukacyjne na ścieżce edukacyjnej „Płazy”, oddziały – 151 t, y, w, z, x, ax, bx, cx	5 osób/stanowisko
6	Miejsce kultu religijnego Krucza Kopa, oddział 145	100 osób

II. Miejsca udostępniane w celach turystycznych i rekreacyjnych

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna ilość osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Błędne Skały, oddział 116	500 osób
2	Szczeliniec Wielki, oddziały – 41, 41A	500 osób
3	Miejsca postoju pojazdów na terenie Parku: 1) parking w oddziale 148c, Obwód Ochronny Bukowina (Czerwona Skała), 2) parking w oddziale 133g, Obwód Ochronny Bukowina (polana YMCA), 3) parking w oddziale 116j, Obwód Ochronny Bukowina (parking przy Błędnym Skałach), 4) parking w oddziale 121f, Obwód Ochronny Bukowina (teren byłej jednostki wojskowej), 5) parking w oddziale 106l, f 79b, Obwód Ochronny Czerwona Woda (Parking Lisia Przełęcz I i II), 6) parking w oddziale 42g, Obwód Ochronny Szczeliniec – (Parking pod Szczelińcem), 7) parking w oddziale 50f, Obwód Ochronny Szczeliniec (Kształtna Łąka), 8) parking w oddziale 31c, Obwód Ochronny Szczeliniec (Parking Droga nad Urwiskiem), 9) parking w oddziale 35f, Obwód Ochronny Szczeliniec (Wodospady Pośny), 10) parking w oddziale 62l,m, Obwód Ochronny Czerwona Woda (Hutniczy Most)	1600 osób

¹⁾Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych w miejscowości Kudowa-Zdrój.